

A 7621

Rahhe kōer silma kōhto kait,
A. 7621.

e h e

Arra õiska kōhnut minnen,
Õiska kōhust tullen.

Üks kánfakas jut, mis mele oppetuseks wäljaandnud
Pawlow.

Tartu

trükkitu J. E. Schönmanni käsja man.

Der Druck ist unter den gesetzlichen Bedingungen er-
laubt. Dorpat, den 11. Mai 1842.

Censor Sahmen.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

40712

Wenne maal ellasið ühhes küllas kaks
tallomehhi nenda sõbralikkult ja ühemes-
leikkult, et teine ilma teiseta middagi ette
ei võtnud, middagi ei teinud ja kuhugi ei
lainud; ei olnud ka keiges kihelkonnas ni-
suggusið noukasið ja rikkið maja perremeh-
hi leida. Ühhel neist olli aed, isse enne-
sestgi on moista et se aed ei olund saksa
wie perra, kus üsna kasseteked ja tas.

saser's leikatud peddakeseb seismad, ei ka mitte maa aed, kus üksi oa ja kapsta kas-
 suwad, waid tallomehhel olli üksi õige wenne
 aed, kus mitte ühhe mets puud nähha ei
 olnud; issearraniste seäl aias ollid ouna
 puid ni paljo, et lehhe kuul, kui ouna puud
 õitsemissen ollid, keik se aed kui lumme här-
 mas olli, agga leikusse kuul, kui ounad hak-
 kasid walmiss sama, siis olli se aed kui pun-
 nase kallewega ehitud. Kui sesamma per-
 remees miikli ku allastusel ounad mahha
 wõt, siis olli temmal neid mitme koormaga
 linna turrole weddada, agga kui ta taggasi
 tullu, siis tõije ka punga täije rahha koddoo.
 Seäl aias ollid ka messi puid ennam sadda
 ning kui aegus seält hästi möda minna ei
 woinud, sest et seäl, issearranis kaunil il-

mal, messilased kihhises ümber lendasid. Ja
 kobi päwast hakkas temma maggusad kor-
 jama ja temma aitas ja essikus said keik wa-
 tid, tõrsid ja pütid met täis; agga kui tem-
 ma peäle Marja päwa sedda met, ennam
 kui sadda leisikad, olli ärra müinud, siis pand
 ka jälle punga rahha täis—. Selsammal
 perremehhel ollid ka sured ja kaunid põl-
 lud, ning et temmal kül ei olnud saksama
 adder ja äk, misga pool tööd hõlpsaminne
 woib tehja, ta ommetigi waewas maad
 nenda arrida, et kui willi sai poimetud ja
 ruffid leikatud, wiik wiicho kõrwo ja kuhhi
 kuhja kõrwo seisis; nink sullastel weel reh-
 he peksminne ei lõpnud, siis hakkas jo per-
 remees peäle Miikli päwa kottisid par-
 randama, wori sanisid kolkhendama, ja tee

peäle walmistama. Niggola päwal olli temma mitme woriga keige suggutse wiljaga kee päel linna pole, et seäl wilja ärramüiks; wasta Jõulo tulli temma koddõ, ja kand kottikest õlla peäl, mis olli hõbbe rubla tükkidega täis pantud; peälegi olli temmal ka weel paperi rahha, sinnisid, punnasid ja walgid. — Nenda läks mehhel aasta aasta järrel, et ta ikka punna marja päwast hakkaten seni kui Jõuloni mutko warra kokko pandis. Seperrast, kui tulli kulla kubjas temma jure, ning üttel: „Obrok!“ (se on: rendi rahha!), siis winnas mees pörmando alt kopast kaks tunnikest wälja, üks hõbbe teine wask rahhaga täis, ja sedda rendi rahha wälja luggedes, sillidas ta omma habbet ja üttel: wasse

tunnikest üksi nähha et kahhanut, hõbbe ei tunnegi.

Sel teisel talloperremehhel, temma naberil ja süddame sõbbral olli teistsuggune tahtminne ja tallitamine; sesinnane armastas et temma usseaed täis weiksid ja lojuksid olleks. Sepärrast olli temmal ka kümme hõbbe, seitse pari hãrgi, kaks kummend lehma, nellikummend wasfikad, agga lambaid ja tallekeisi terwe karri; hanne, kalkunid, parta, kannu olli temmal ilm arwota, ning kui hanned ja partid enne Marti päwa ärra tappeti, siis sai neist sulgest wiiskummend kahhe maggausse, pitka patja täis; neid padjad mõije temma linnan ärra, ja sai neide eest hea kõrd rah-

ha. Wasto Joulo weije temma mitto koor-
 mat keigesuggust, suitsutud, solatud ja
 warsked lihha linna, ja sai ka jälle rahha
 hea punga täis. Peäle Joulo mõije tem-
 ma ladel hobbesid ärra, agga warsad jät
 ennesele kaswatamisse tarwis. Siis ost
 temma linnast nõglu, perja paelu, ehk üh-
 he sannaga räkida, keige suggust tühja
 tähja asja, misga temma tallorahwaga
 ladade möda kaubelda wois. Munne sai
 temma omma kannust ni paljo, et ta wah-
 hest räkis: kui minnule lihhawõtti pühhis
 tulleksid keik kirriko oppetajad ja tallitajad,
 keikist kirrikuteest ümber kaudo, keige om-
 ma naeste ja lastega, siis jaggan minna
 mees neile, ei agga igga ühhele üks mun-
 na, waid minna woi neile ni paljo munne

süa anda, et nemmad keik sõnud sawad;
 kui sedda neile weel weide, üttel temma,
 siis annan minna weel igga ühhele pöue
 täis kasa. Temma põldudest räkida, siis
 wois temma se sure karja piddamisse läbbi
 omma maad kangeste sittada, ja willi kas-
 wis ja õitsis nende peäl ni kauniste, et
 lust olli watada; kui willi sai poimetud ja
 rehhi ärra peksetud siis olli temma saa
 wõrra kassu sanud —. Sedda jummal
 õnnistust siis jaggas temma rohkeste waes-
 tele ja häddalistele.

Neil kahhel hea süddamega ning wirka-
 del talloperremeestel olli mõllemidel nimmi
 Pawel, isä nimmi olli mollemidel Iwan,
 sepärrast ollid ka mõllemad Iwani Pawel;

ning möllemad waatsid ka kōeriti, weel kån-
sakam, möllemil olli ka eest poolst paljas
pea; peälegi nemmad kandsiwad ühhesug-
gused kued seljas, ühhesuggused wõõd wõõl
ja ühhesuggused kũbbarad pea peäl, et ei
olnud mitte woimalik, ei mingi wie peäl,
kui neist jut olli, arwo sada, kumb kōer
silmita Iwani Pawel se olleks —; neid
kutsuti siis nende naeste jārrel, selle et üh-
het, messilinnu piddaja Pawlil olli naene
Darja (Dora), teisel weikse piddaja Paw-
lil olli naene Marja (Marri), sepārrast
keik se küllas, kui neist kōnne olli, dõldi:
kumb es se olli, Darja Pawel woi Marja
Pawel?

Ükskõrd läksiwad kōersilmad Pawlid

möllemad metsa, ja kui nemmad sinna sai-
wad, hakkas ka kåggo kukkuma. Darja
Pawel jäi seisma kikkitas kōrwo ja hakkas
luggema: üks kukku! kaks kukku! agga —
kåggo jäi wait! Di, wennike! Ei olle sul
ennam kui kaks aastad weel ello päwi loe-
tud, üttele Darja Pawel; minna sinno peäle
mõttelsin, kui minna kão kukumist lugge-
sin; agga kåggo ei kunnagi ei walleda! tem-
ma kaks kōrda enne hūdis kukku, sepārrast
sul keigest kaks aastad ellada. Oh sinna
kåggo kurri loom! mes sa nüüd omma weik-
sidega teed? anna neid minnule kurni sin-
na weel ellus olled.

Oh sinna kōlbmata! wastas Marja Pa-
wel, mitte ühhe warsakestgi ma sulle ei an-

na! Ei mitte minno, waid sinno pea peäle kåggo kuffus; enná kurja loma! temma minno kaks aastatgi ennam ma peäl ei náese! seni ei olle ma ennese warsadgi weel illeskaswatanud. Mis sa kurri waim! —

— Sedda úttelden, wót temma Darja Pawli habbemest finni, ja hakkas tedda habbet pididi weddama; agga Darja Pawel and temmale keppiga, mis temmal kohhe johte káe ollema, temma palja pea otsa eddise peäle, et werri mahha jooksis. Kui Marja Pawel nággi werd jookswad, siis wót temma kange wihhaga teist kórda Darja Pawli habbemest finni, ja weddas tedda ni káua habbet pididi, et pole habbeme temmal wálja kist. —

Kui nemmad kúll ollid másselnud, siis tulliwad nemmad koddó, ja hakkasiwad teise teise peäle kaibama, agga kúlla rahwas keagi ei tahtnud usku, et nisuggused súddame söbbrad, kui kóersilmad Pawlid ollid, teine teisega woisid ridu sada; agga kui nemmad nággid úhhe werriest pead, ja teise pool wálja kistud habbet; siis wottiwad nemmad usku, — ja saiwad náhha, et ka súddame söbbrad teine teisega waino sawad. Kúlla rahwas ei tahtnud nende wihha kihhotada, waid nemmad púidfid neid árra leppitada, sepárrast et nemmad hádda aial háide ja rikkade nabride jurest ikke abbi leidfid; siis rákifid nemmad neile, sest kúllas ollid ka targad rahwas, nenda: kui núüd kohhud káima láhháte sedda párrast

kahhetsete; sest „kohhus nenda kui mois-
tetakse, ja õigus nenda kui tehakse,“ ja
wanna rahwa sanna, et „parrem sant lep-
minne kui hea torri.“ Nenda siis se assi ka
läks; kõersilmad lepsiwad ärra — agga,
kas se assi ka sedda wisi nende naestele
kõrda läks?

Messilasse Darja, kui temma omma
meest pole habbemega näggi, — jooksis ulit-
se peäle, weikse Marja wärrawa ette, tõstis
rusfikad ülles, ning üttel täie suga: Ot
minna sinno ehita! sinna soe sõdik! rusfi-
guga ahwardes, sinna sunnik! sinna min-
mo mehhe habbet walja kiskma! mis? —
— ja minna sinnul kiskus wimane juuks-
karw isse wälja! kirsas Marja jooksten

Darja peäle ja tõmbas ka warsti temma
juukstest kinni, ning weddas tedda juukst
pidi ni kaua, kui rahwas appi tullid, ja
neid koost ärra kisksiwad.

Mis asja ülle teie taplete? küssisid kulla
rahwas. Kuis, mis asja pärrast? was-
tas Marja; selle pärrast et Darja mees
üttel, et käggo kukkus temmale keigest kaks
aastad ellada. Noh! kui selle pärrast, üt-
telsid kulla nabrid, mis meil siis seäl weel
juttu on; naratelliwad ja läksid omma
teed. Selle luggu perra möllemad kõer-
filmad Pawlid ei kuulund ennam kellegi
jutto, ja wotsid kängest ette kohhut kâia;
messilasse Darja Pawel piddas ennast õi-
geks, selle et temma käggo kukkumest olli

luggenud, ja eesmost ridu ei allustand, pand hobbesed ette, ja sõitis kohtu moistja Herra jure.

Kui kohto moistja messilasse Pawli kaibust keif olli ärrakullelnud, siis kusse temma: kui weikse Pawel sinno habbet wälja kisk, kas seäl siis ka ollid tunnis: mehhi kes sedda näggiwad ja tunnistawad? Ei olnud, aus Herra, wastas Darja mees, meie üksipäni metsas ollime; ei näinud sedda muud kui metsa puud, hawa ja tamme, peddaka ja männi ning mõnne koo, mes meie ümber seisiwad. Hea küll, üttel kohto moistja, to neid keif seia; ja kui nemmad tunnistawad sedda õigeks ollewad, et weikse Pawel sinno habbet wälja kisk

siis saan minna neide ilm walle kelega tunnistagide ussutawusse peäle, kelle keelt agga üksi minna ja minno sarnatsed sädusse moistjad kulewad, sedda süüdlast weikse Pawlid nenda nuhtlema, et ka teised sedda hirmuks wõttaksid, ja messilaste perremeeste habbemed kiskmata jättawad. Kui Darja Pawel sedda tarka kohto moistmist olli kuulnud, siis läks temma koddoo, wõt 12 sullast ennesega metsa, raijus ne puud, mis seäl kottal ollid, kus se mässeleminne olli, keif mahha, ja weddas neid linna kohto Herra jure; sesamma teggi ennele ühhel kuul wastse hone ülles. Mõnne aia pärrate tulli Pawel jälle kohto moistja jure ja kusse: Awwoolik kohto Herra, mis ne puud teile kõnnesiwad? Üks sedda,

teine todda, üttel kohto moistja, künden eddesi taggasi möda suurt tarred, mis neist ilm walle kele tunnistagiteest olli üllestehtu. Kas teie tülli jures ei olnud teisi tunnistagit? Kas seal sel aial ei lendanud teddressid, möttusid, mets parta ja nisuggust? Ollid, aus Herra, kost Darja Pawel. Siis to neid seia, üttel kohto moistja, kui ka kumne kaupa, iggast suggust. Darja Pawel sure waewa ja aia witega püidis linnud metsast ellusalt kinni, ja weiie kohto Herra; sesamma käs neid isse ärrani kambri lukku tade panda, ja üttel, kül ma ommen nende kääst õigust wälja nõuan. Darja Pawel läks koddo, agga kohto Herral olli igga päwi linno prati süia, ja söi neid mõnni nåddal. Mis teile üttelsid, aus

kohto Herra, küsse mõnne aia pärrast Darja Pawel, need teddre ja parti? Nende tunnistud ei kõlba, selle et nemmad weel wäga nored on, üttel kohto moistja; kas ei kuulnud teie ridu karro, kui ka kaugelt, kas ei olnud sel aial põsades rebbasid ja jännesid? Karro käis metsas ümber, aus Herra, kostis Darja Pawel, et ma kül isse tedda ei näinud, agga kulla rahwas üttelsiwad, et sel aial kui meil taplus olli, uemma metsa äres karro näid; agga ellusalt sedda tigge loma seia ei sa. Egga sest hädda ei olle, üttel kohto moistja, karro ja rebbase nahhad kõnnelewad kohte ees parrem kui karro ja rebbane isse. Darja Pawel sure waewaga ja aia witega läsk karra, rebbasid ja jännesid, ja weddas neid

kohto Herra jure, kes neid wasta wëttē,
 Pawlil nāddala pārrast kāsē jälle tulla,
 ja lasē hendale ja henda prauale sured kas-
 sukad tehja, neist kōersilma riu nahē tun-
 nistagitest. Kui Pawel nāddala pārrast
 jälle tulli, siis kūsse temma kohto herra
 kāsēst, mis ne nahha temmale olleks kōn-
 nelnud. Sinno tulluks, kost kohto moistja;
 agga karro ütlep et sinna olled ridu allus-
 tanud. Ei mitte aus Herra, ei mitte min-
 na ei allustanud! kost Pawel. Kas sin-
 na mitte ei walleta? koste kohto moistja.
 Ei mitte aus Herra. Sis minna karro
 wangi tornis oppetam digust kōnnelema,
 agga sest et tedda ei woi nāljas piddada,
 agga messē temma toit on, siis sinna pead
 temmale toma üks hea tōrsi tāsē met. Darja

Pawel tōije ka tōrsi met, mis üks mees
 ümber ei ullatand, ja kohto moistja üttel
 temmale, karro jo sinno poolt, et tedda
 weel ennam melitseda, sa pead temmale
 kerje met toma, wiest saab kül, agga keige
 selgemad ja puhtamad; siis minna lasse
 kutsu weikse Pawlid kohto ette. Kuis tem-
 ma tohtis sinno habbet wälja kisku. Darja
 mees kummardas mani ja lāsē ka kohhe
 wiis kerje met toma; agga kohto moistja
 lasē Marja meest kohtu kutsu.

Kui Marja Pawel kohtu tulli, siis kohtu
 moistja temmale üttel: Mis asē se on?
 Kuis sinna tohtsid ausa mehhe kōersilma
 Pawli Darja mehhe habbet wälja kisku?
 Aus Herra, üttel Marja Pawel, temma

essi ridu allustas; kas se on nalja assi mulle ütelda, et kaggo kuffus mulle keigest kaks aastat ellada, peälege, waatke seia, temma löije mulle keppiga augo pähhä.

Kas sul siis on ka tunnistagis, et se õige on, mis sinna siin üteld? koste kohto moistja. Ei olnud innimese hengegi, kui usna hawa ja tamme, peddaka ja koo meie ümber. Need ommad keik sinno wasta tunnistanud, üttel kohto moistja, karrogi ütlep et temma sinno ei olle mitte lönud, agga sinna tedda. Kas teie ümber ei olnud karja? Olli, aus Herra, kost Marja Pawel, seäl ollid lehmad, lambad, talled, wassikad ja sead. Ennah! üttel kohto moistja, siis to neist iggast ühhest suggust tükki nelli seia, agga mis ennam sedda parrem.

Weikse Pawel töije kohhe hobbesid, lehmi, lambid, tallekeisi, wassigid ja siggu, iggast ühhest nelli tükki, ja kohto moistja kasts temmal näddala pärrast jälle tulla. Kui Marja Pawel näddala pärrast jälle tulli, siis üttel kohto moistja temmale nenda: Hobbesed ütlewad et sel ajal, kui teil riid olli nemmad rehhe jurest wilja weddasid, iggaüks wiisteistkümmend wakka, sinna pead 15 wakka ruffid seia toma, ning ka wastsed rawwotedu raddad. Kui minna näen et nemmad sedda weawad, siis ussun minna nende tunnistust. Nemmad ütlewad ka et nemmad iggaüks 100 Leisikad heinu araweawad, siis to ka 100 leisikad heinu seia, et minna näen et nemmad õigust kõnnelewad. Lehmad ütlewad et neid sel aial

lupseti, iggaühhest pool pangi pima, se annab üks naggel woid, mis ühhe ku sees kaks leisikad wälja teeb, siis to sinna kaks leisikad woid seia; lamba ütewad et sel aial neid põeti, ja iggaüks and leisik willu, siis pead sinna seia toma iggaühhe lamba peäle leisik willu, agga kui pole aastan iggaühhe lamba peält leisik nisamma fuggust willu saab, siis ollet sinna õige. Sea ütewad et iggaüks emmis 12 porfäst kand, se on nelja sea peäle 48 porfäst, neid to sinna seia, ja kui keik nenda sünnib ja saab, siis ollet sinna õige, ja sedda teist süüblast Pawlid minna nuhtle kui sünnib. — — Marja Pawel siis ka tõi kohto moistjali 15 wakka rukkid, 100 leisikad heinu, 2 leisikad woid, 4 leisikad willu ja 48 porfäst.

Mõnne aia pärrast tulli weikse Pawel jälle kohto moistja jure, ja küsse kui kaugele nüüd se asfi lähhab. Nuhtlemiseni! wastas kohto moistja, selle et üks teist möllemist on kõwwer, ja teine õige; möllemad ei woi ühtlaisi kõwwerad ei ka ühtlaisi õiget olla; seperrast minna teid möllemid kutsu suud suud wasta. Olli ka antud kask, mollemit kõersilma Pawlid ühhel päwal kohtu tulla.

Nimmetedul päwal, siis ist kohto moistja punnase tekki lawwa jures, ning kui kõer silmad Pawlid teine teise uksest ollid siisse astnud, siis karras kohto moistja wihatse healega akkitselt nende peäle: Mis! möllemad Zwani Pawlid! mölemad kõeri-

tawad! se on koerus! pettus! kelmus! wargad ollede teie! Nāh! sedda nemmad wälja möttelnuwad, et ei prugi krono maksu ja nekkrutisid anda! nemmad möllemad ühhe nimme peäl ja möllemid arwatakse ühhe eest, oh teie fransid! oh, kronn wargad! oh, minna teid oppetan!

Nüüd woib möttelda kuis Pawlid kōerfilmad laiaks teggid ja ärraehmatiwad, nisuggust kōnnet kuuldes. Kohto moistja lugges neile siis se kohto moistminne nenda ette: „Kōerfilmiga Zwani Pawel, ning teine nisamma suggune tulliwad kohto se kaibusega, et kuliwad mersas kaks kōrda kōggo kuffuwad, mis peäle üks teisele kaks aastad ello päwi ütliid ollewad, ning sest

„tōusis nende wahhel riid. Selleparrast peab se Pawel, kes kōggo kufmist lugges, ning ees malt teisele kaks aastad ellada and, ja selle läbbi teist wihhale kihhotas, ja rio allustaja on, peab seädusse ramato perra 100 keppid sama. Ning peälegi peab sesamma kōer filmiga Pawel, seperrast et temma kōggo kufmist kullel, umbuskku peab, peäle nuhtlemist, üks aasta kange kohto waatmisse al el sama, ja ei tohhi mitte ilma kohto lubbata kullast wälja minna. Se teine kōer filmiga, kes teisel ilma lubbata habbet wälja kisk peab 100 keppit sama, ja selle et temma ridleja lomuga on, peab temma peäle nuhtlust kohto waatmisse al üks aasta ellama, ja ei tohhi mitte ilma kohto

„lubhata küllast wälja minna. Mõllemad
 „kõersilma Iwanid agga sawad seperrast
 „et nende riidlemisfe meel ärra kauks enne
 „nuhtlust pool aastad wangi tornis kinni
 „peetud. Et nemmad ennast mitte ei woi
 „õigendatada seperrast et nende tunnistas
 „gad, kedda nemmad ette tõiwad ei olnud
 „innimesed, waid ellajad ja asjad, siis on
 „kohto polest kangeks nende järrel wa-
 „tada.“

Kõersilmad waatsiwad üks teise peäle,
 läksiwad kõrwale ja rääksiwad kokko, ning
 ütelsiwad üks teise wasto: käggo kuffus
 meile mõllemile, temma kaks kõrda kuffus,
 sinna narr Pawel, ja minna narr Pawel!
 se on ni palja kui kaks kõrda kuffu! min-

na kautasin messilasseid ja sinna kautasid
 weiksed kohtus ärra; kahhetseminne weel
 peäle kauba —. Säh sulle nüüd käggo.

Aus Herra, ütelsiwad memmad kohto
 moistjale, meie tahhame kahhekeisi ärra-
 leppida ja panneme kahhekeisi kokko kolm
 koppa (wenne raud pottikene) hõbbetad
 lepmissfe rahha.

Se on teist moistlik nou, üttel kohto
 moistja; sant lepminne parrem kui heä
 torri; minna näen et teie ollede moistlik-
 kud perremehhed. Woi moistlikkud! woi
 moistlikkud! aus Herra, ütelsiwad kõer-
 silmad; ei kuffunud käggo meie ello peäle,
 agga temma kuffus meie messilaste, hob-

beste, lehmade, lammasde ja wassikade
ello peäle.

Röersilmad Pawlid lepisid kahhekesti
koffo; ühhomelelikkult pand iggaüks pool-
teist koppa hõbberad, ja wisid sedda koh-
tomoistjalle, ei nimmetand ennam ommist
tunnistagiteest, woid olliwad enne rööm-
sad, et nemmad weel peäle kauba pekfa ja
türmi ei sanud; hakkasid jälle kui ennegi
wirgaste hoolt kandma, pandsid jälle suurt
warra koffo, ellasiwad kaua ja õnnelikult
ning jättiwad enda warra targile lastele,
kes praego weel ellawad, ja õiskajitele ja
kohhut kaima ihkagitele, ennese wanne-
mate sannuga neile mälletawad: ärra õiska
kohhut minnen, õiska kohtust tullen.

